

CATALUNYA I LA SOCIETAT DE NACIONS

Pròleg: Catalunya i la Societat de Nacions

Manuel Manonelles i Tarragó

El context històric, polític, social i internacional en el que es va crear la Societat de Nacions, el dels anys 1919-1920, amb la fi de la Primera Guerra Mundial i dels tractats internacionals que en sorgiren, coincideix també amb un moment particularment intens de la història de Catalunya. Catalunya, com tantes altres parts del món, vivia en plena ebullició, en part degut al nou context global que començava a fer els seus primers passos, però també a causa de dinàmiques pròpies de caràcter intern o vinculades a la relació —sempre complexa— entre Barcelona i Madrid. Una part important de la societat catalana havia seguit amb fruïció l'evolució de la Gran Guerra i, des de la intel·lectualitat catalana, es rebé amb interès i curiositat el projecte de la Societat de Nacions que —en diversos aspectes— casava bé amb els postulats de modernitat i civilitat del noucentisme.

És més, el fracàs del projecte d'Estatut per l'Autonomia de 1919 —per la intransigència de l'Estat i la complexa situació social al país— va fer pensar a destacats dirigents polítics i intel·lectuals catalans que la Societat de Nacions potser podia ser un marc en el que canalitzar els anhels d'autogovern i llibertat del nostre país. La realitat acabà mostrant el contrari, però els intents efectuats per fer present la qüestió catalana, primer a la Conferència de Pau a París (1919) i posteriorment a Ginebra als debats de la Societat de Nacions —per via directa o indirecta—, prou mereixen *ésser coneguts*, i és per això que hi dediquem una part substancial dels articles d'aquest dossier.

I en mig de tot això, i quasi com caigut del cel, es donà a Barcelona la celebració de la primera conferència intergovernamental organitzada per la Societat de Nacions, la Conferència Internacional de Comunicacions i Trànsit, que el març i abril de 1921 es dugué a terme entre el Palau de la Generalitat i el Saló de Cent. Un fet sense precedents que fou percebut com una oportunitat per part de Josep Puig i Cadafalch, aleshores president de la Mancomunitat i pioner en desenvolupar una política d'acció exterior des de les institucions de govern de la Catalunya contemporània. Una política que, anys després, i com s'explica també en el dossier, no seria seguida amb tant interès per la Generalitat republicana.

És precisament en el context de l'efemèride del centenari de l'esmentada Conferència de Barcelona (1921-2021) que es va decidir dur a terme el cicle de conferències que ha donat com a resultat aquest dossier monogràfic, editat conjuntament amb la Dra. Lucila Mallart. Un dossier que pretén aportar llum i visibilitat a un moment particular de la nostra història, però també de la voluntat de la projecció internacional de Catalunya en un context, el dels anys vint del segle passat, que manté paral·lelismes, si més no curiosos —i en algun cas ben punyents—, amb el present.

La relació de Catalunya amb la Societat de Nacions fou òbviament més àmplia i complexa, sobretot si tenim en compte la inacció d'aquesta institució respecte de la Guerra Civil espanyola i les conseqüències que això tingué pel nostre país. Però pels motius exposats, hem escollit centrar el marc d'anàlisi d'aquest dossier sobretot en la primer dècada d'existència d'aquesta institució internacional, la més exitosa, que fou capaç de generar interès i atenció en una part rellevant de la societat i la intel·lectualitat catalanes. D'entre ells en destaquem tres: Francesc Maspons i Anglasesell, Lluís Nicolau d'Olivera i Amadeu Hurtado —a qui dediquem també els respectius articles al monogràfic— si bé en podríem mencionar molts més que també apareixen en els diversos articles que conformen el dossier, començant per Eugeni Xammar, seguint per Joan Estelrich, l'esmentat Puig i Cadafalch, passant per en Josep Maria Batista i Roca i tants d'altres. La quantitat de personalitats d'àmbits diversos que es van sentir interpel·lats per l'aura de la Societat de Nacions és una prova fefaent de l'impacte que aquesta organització va tenir en la intel·lectualitat catalana dels anys 20 del segle passat, així com de la voluntat de projecció internacional d'una part rellevant de la societat del nostre país.

Manuel Manonelles i Tarragó

Manuel Manonelles i Tarragó és exdirector del Centre d'Estudis de Temes Contemporanis (CETC). Des de l'any 2013, és professor associat de Relacions Internacionals a Blanquerna - Universitat Ramon Llull, i ha col·laborat amb el Centre de Drets Humans de la Universitat de Pàdua (Itàlia). Anteriorment, havia sigut assessor de la Presidència de la Generalitat de Catalunya, delegat del Govern de la Generalitat a Suïssa i davant els Organismes Internacionals, i director general d'Afers Multilaterals i Europeus. Llicenciat en Ciències Polítiques per la Universitat Autònoma de Barcelona, té el Màster Europeu en Drets Humans i Democratització de l'European Inter-University Centre for Human Rights and Democratization. Té una àmplia experiència dins del sector diplomàtic i governamental. Durant dos anys, va ser assessor especial del grup d'alt nivell de Nacions Unides per a l'Aliança de Civilitzacions i ha participat en diverses cimeres, fòrums i processos en l'àmbit de les Nacions Unides i altres organitzacions internacionals com el Consell d'Europa. També va dirigir la Fundació Cultura de pau i la Fundació UBUNTU, i ha estat Observador i Supervisor Electoral Internacional de l'OSCE en diverses ocasions.